

Konzulat Dubrovačke republike u Nici

Ilija Mitić

Povećanje dubrovačke trgovačke flote sredinom XVIII. stoljeća dovodi do osnivanja mnogobrojnih dubrovačkih konzulata po obalama Mediterana. Pretražujući arhivsku građu u Državnom arhivu u Dubrovniku, nailazimo i na dubrovački konzulat u luci Nici, na francuskoj obali Sredozemnog mora.

Prve vijesti o dubrovačkom konzulatu u Nici nalazimo 1757. godine, kad je neki Onorato Falchi iz Nice saznao putem dubrovačkog konzula iz Đenove Davida Maystre, da dubrovački Senat namjerava osnovati konzulat u gradu Nici. Pomenuti Onorato Falchi obraća se pismom od 30. V. 1757. godine dubrovačkom Senatu moleći da ga imenuje za dubrovačkog konzula u Nici, navodeći da se i do sada brinuo za dubrovačke pomorce i njihovu trgovinu u tom gradu. Ujedno ističe, da već duže vremena vrši dužnost konzula Republike Đenove u Nici. Zaključkom Senata od 26. VII. 1757. godine izabran je pomenuti O. Falchi za konzula Dubrovačke republike u Nici, te mu je ujedno određeno konzularno područje, koje ima obuhvatiti luku Nica i pripadajuću okolicu.

Ovdje treba napomenuti, da se na istočnoj strani nedaleko Nice nalazi kneževina Monaco sa istoimenom lukom. Monaco je imao pravo ubiranja poreza i to 2% od vrijednosti brodskog tereta, ukoliko je brod plovio u zoni vidljivoj sa tvrđave (to je takozvani »droit de mer«). Slično pravo ubiranja poreza imala je i obližnja luka Villafranca. U koliko bi koji brod izbjegao plaćanje ovog poreza, pa bi bio uhvaćen, mogao je po zakonima Monaca biti zaplijenjen ne samo brod, nego i teret na brodu.

Pošto Dubrovačka republika nije u Monacu, ni Villafranci imala svog konzula, to je uglavnom sva pažnja novomenovanog dubrovačkog konzula u Nici bila upravljena na zaštitu dubrovačkih brodova od zaplijene gusara iz Monaca i Villafrance, odnosno na upozorenje dubrovačkih pomoraca,

da se ne ogriješe o prava ubiranja poreza od strane pomenutih luka.

U pismu od 12. IX. 1757. godine, zahvaljujući na izboru, konzul O. Falchi napominje da porijeklo prava ubiranja poreza od strane luka Monaca i Villafrance potiče od davnih vremena, a da je kasnije potvrđeno mirovnim ugovorom sklopljenim u Utrechtu. Ujedno stavlja do znanja dubrovačkom Senatu da veoma mali broj dubrovačkih brodova dolazi u ovu luku, vjerojatno iz razloga da bi izbjegli plaćanje pomenutog poreza.

Zalaganjem konzula O. Falchi dubrovački brodovi dobili su dozvolu od vlasti iz Nice, da mogu vršiti prijevoz soli iz Sardinije u Nicu. Na ovaj način je konzul O. Falchi povećao dubrovačku trgovinu u toj luci, a time i svoje konzularne prihode. O ovom svom uspjehu javlja Senatu pismom od 18. V. 1758. godine, te ujedno napominje da je priznat od tamošnjih vlasti kao dubrovački konzul. Međutim ovo pravo dubrovačkih brodova da prevoze sol nije dugo trajalo, te se pismom od 15. XII. 1760. godine konzul O. Falchi tuži Senatu, da već više od godinu dana u ovu luku ne dolaze dubrovački brodovi. Zbog ovakovog stanja dubrovačke trgovine u luci Nica, te pošto nema nikakvih prihoda od dubrovačkih brodova, konzul Falchi predlaže Senatu, da se od svih dubrovačkih brodova, koji plove po zapadnom Mediteranu, naplati određena konzularna pristojba »il consolato«, kako bi tim prihodom mogao pokriti troškove uzdržavanja konzulata. Iz arhivskih dokumenata ne možemo ustanoviti da li je Senat udovoljio ovoj molbi konzula Falchi. Vjerojatno je dubrovački Senat na neki način ipak riješio pitanje financiranja ovog konzulata, jer je ovaj konzulat djelovao sve do 1796. godine

Kako je konzul O. Falchi budno pratio sve mjere koje preuzima kneževina Monaco radi naplate poreza od strane prolazećih brodova, to javlja dubrovačkom Senatu pismom od 17. XI. 1762. godine, da se u Monacu naoružavaju tri broda. Oni bi imali plijeniti sve brodove koji dolaze sa Levanta, Grčke i Turske pod izgovorom da krše pravo kneževine Monaco. O ovome je obavijestio dubrovačkog konzula D. Maystra u Đenovi, time da on lično intervenira kod principa Monaca, kako dubrovački brodovi ne bi bili predmet zaplijene, jer da oni uvijek poštuju prava kneževine Monaca.

Konzul O. Falchi imao je svog vice-konzula u luci Villafranca. Ovo je vidljivo iz pisma pomenutog konzula Senatu od 27. IX. 1762. godine, u kome se ovaj konzul žali Senatu, da dubrovački kapetan Mato Matković nije htio da plati konzularnu taksu njegovom vice-konzulu u Villafranci, pod izgovorom da u toj luci nije nikakovu robu ni ukrcavao, ni iskrcavao. Ističe da je ovaj konzulat u zadnje dvije godine naplatio samo dvije konzularne takse, što je veoma malo za održavanje konzulata, jer konzulat ima uvijek troškova oko dopisivanja, kao i razne druge troškove.

Poslije smrti konzula O. Falchi, dubrovački Senat je imenovao Gio. Battista Ferandy za novog dubrovačkog konzula u Nici, te ga o tome obavještava pismom od 9. V. 1764. godine.

Novoizabrani konzul Gio. Battista Ferandy javlja Senatu pismom od 9. IX. 1765. godine, da od dana njegovog imenovanja za dubrovačkog konzula nijedan dubrovački brod nije uplovio u luku Nica. Ujedno javlja Senatu da je neki venecijan ili dalmatinac po imenu Imechia kupio jedan brod u Marselju, te ga oboružao u Monacu i pod zastavom Monaca vrši plijenidbu trgovačkih brodova koji izbjegavaju da plate porez od 2% u korist kneževine Monaco. Tom prilikom je zaplijenjen dubrovački brod kapetana Ivana Marasi pod izgovorom da je prolazio ispred Monaca, a nije htio da plati potreban porez. Pošto u Monacu Dubrovačka republika nije imala svog konzula, to je konzul G. B. Ferandy preuzeo brigu oko oslobađanja kapetana Marasi. O ovom slučaju odmah je obavijestio dubrovačke konzule u Marselju i Đenovi, te odlučio da sam lično pođe u Monaco, kako bi preduzeo potrebne korake.

Pismom od 11. XI. 1766. godine konzul G. B. Ferandy javlja dubrovačkom Senatu iz Monaca, da je bio kod kapetana Marasi, te da je njegov slučaj još neizvjestan, jer će kapetan Marasi biti suđen po zakonima Monaca. Pomenuti kapetan Marasi dolazio je iz Lisabona, na svom putu zaustavio se u lukama Malagi i Alicante, a nosio je teret za Đenovu i Livorno, te je prošao noću 31. X. po uzburkanom moru između obale i otoka Korzike, na udaljenosti većoj od 50 milja od Monaca. Kapetan Marasi se brani da je i ranije prolazio na toj udaljenosti od Monaca, ali da nikada nije trebao platiti pomenuti porez. Ispitujući pravo naplate poreza od strane kneževine Monaco, konzul G. B. Ferandy je ustanovio, da je jednim ediktom Monaca iz 1749. godine određeno da prazni brodovi koji prolaze kanalom između Korzike i obale, treba da svrate u luku Monaco radi pregleda i da ujedno obećaju poslušnost principu od Monaca. Zbog ovog mnogi dubrovački brodovi koji plovo prazni zaobilaze Korziku i Sardiniju sa južne strane, samo da ne bi bili izloženi neugodnostima od strane vlasti iz Monaca, iako im je time put duži za više od 100 milja. Ovo je glavni razlog zbog kojeg dubrovački brodovi izbjegavaju da prolaze blizu luka Konaco i Villefrance, pa bilo da plovo natovareni robom ili prazni.

Konzul G. B. Ferandy je podnio u ime kapetana Marasi žalbu zbog zaplijene broda. Napominje u pismu od 11. XI. 1766. godine, da će podnijeti i zvaničan protest princu od Monaca, jer je dosadašnja praksa pokazala, da u onim lukama gdje nema nacionalnog konzula, obližnji konzulat je ovlašten, da preduzme odgovarajuće korake u korist države koju zastupa. Odbrana kapetana Marasi, a prema mišljenju konzula G. B. Ferandy, može se temeljiti na sljedećem: da je brod noću 31. X. plovio bliže Korzici i Sardiniji, nego tamošnjoj obali, da je bilo slabo vrijeme i da zbog toga nije mogao uploviti u luku Monaco. Međutim kad je već odbrana bila sastavljena pojavio se advokat iz Đenove po imenu Giuseppe Choppe, koji zastupa interese vlasnika tereta na brodu kapetana Marasi, te je upozorio konzula G. B. Ferandy da se ne miješa u odbranu, jer da nije zato ovlašten. Zbog toga konzul G. B. Ferandy smatra da sve dalje korake

u slučaju kapetana Marasi preuzme na sebe konzul D. Maystre iz Đenove.

Po završenoj raspravi pred sudom u Monacu kapetan Marasi je bio oslobođen kazne zaplijene broda, a osuđen da plati dvostruki porez na vrijednost tereta broda za posljednje putovanje, kao i za 5 prethodnih putovanja. Osim toga osuđen je i na plaćanje svih troškova spora. O ovom ishodu parnice protiv kapetana Marasi obavijestio je G. B. Ferandy dubrovački Senat pismom od 31. XII. 1766. godine.

Konzul G. B. Ferandy ponovo upozorava dubrovački Senat pismom od 28. IX. 1767. godine, da se brod vlasnosti pomenutog Imechia opet sprema na gusarsko krstarenje po Levantu. Ističe da je brod sada oboružen sa 26 topova i da ima posadu od 160 do 200 ljudi, te da će isplivati oko 8. listopada ove godine. Osim ovog broda, prema vijestima konzula Ferandy, kneževina Monaco će oboružati još jedan brod, koji će vršiti kontrolu prolaza brodova u kanalu između Korzike, Sardinije i obale Monaca. U istom pismu konzul Ferandy podnosi Senatu popis troškova koje je imao za kapetana Marasi, prilikom njegovog zadržavanja u Monacu. U ove troškove uključeni su i troškovi koje je za kapetana Marasi imao dubrovački vice-konzul u San-Remu, a koji se nalazio na području dubrovačkog konzulata u Nici. Prema tome, kako vidimo, dubrovački konzulat u Nici imao je na svom konzularnom području dva vice-konzula i to u lukama Villafranca i San-Remo. Ovi su vice-konzuli bili lično podređeni konzulu G. B. Ferandy u Nici.

Pored pomenutih vice-konzula u Villafranci i San-Remu, dubrovački konzulat u Nici imao je i svog kancelara konzulata po imenu Ettore Jigari, što je vidljivo iz arhivskih dokumenata potpisanih od strane ovog kancelara.

Pismom od 7. IV. 1768. godine konzul Ferandy javlja Senatu da je stradao brod pomenutog Imechia u blizini otoka Malte, što će prema mišljenju konzula Ferandy odgovoriti za izvjesno vrijeme dalje naoružavanje brodova za interese kneževine Monaco. Ovo mišljenje konzula Ferandy je bilo kasnije potvrđeno činjenicom da Monaco nije više slao naoružane brodove da gusare po Levantu. Kneževina Monaco je kasnije držala za potrebe kontrole prolaza pred lukom samo jedan mali naoružani brod, koji je ujedno služio i za dovoz potrebne hrane u luku Monaco.

Konzul Ferandy javlja Senatu da u Nici kruže glasovi, da će na mjesto njega biti imenovan za konzula Dubrovačke republike dubrovački kapetan Miho Čingrija, koji se oženio i stalno nastanio u Nici. Međutim, konzul Ferandy lično ne vjeruje u te glasine, tim više kad mu je dubrovački Senat u zadnje vrijeme podijelio naslov kapetana dubrovačke milicije, sa pravom da nosi odgovarajuću uniformu.

Pismom od 22. X. 1792. godine konzul Ferandy javlja Senatu da su francuske trupe okupirale Nicu i Villafrancu, dok pismom od 10. X. 1796. godine javlja da mu je od francuskih vlasti zabranjeno vršiti dalje poslove konzula Dubrovačke republike. Ujedno javlja, da je doznao od francuskih vlasti, da je zatraženo od dubrovačkog Senata, da Dubrovačka republika imenuje novog konzula u Nici. Konzul Ferandy se žali dubrovačkom Senatu da je ovo sve učinjeno, od strane francuskih vlasti, pod izgovorom, da je on protivnik Francuske republike. Zbog ovakovog političkog stanja u Nici konzul G. B. Ferandy prešao je u Đenovu i ponudio dubrovačkom Senatu da bi želio i dalje obavljati dužnost dubrovačkog konzula u nekom drugom mjestu, odnosno luci, koja bi bila od interesa za Dubrovačku republiku. U istom pismu naglašava da je preko 30 godina djelovao kao dubrovački konzul u Nici, te da zbog toga smatra ovaj svoj zahtjev opravdanim. Poslije 1796. godine ne nalazimo više tragova o dubrovačkom konzulatu u Nici.

Ovim bi bila iscrpljena, u glavnim crtama, građa o ovom dubrovačkom konzulatu. Kako se iz naprijed navedenog vidi, konzulat u Nici nije bio toliko važan za trgovačke poslove koje su obavljali dubrovački pomorci, jer su dubrovački brodovi rijetko dolazili u ovu luku, već je uglavnom dubrovački konzulat u Nici bio važan izvor informacija za dubrovački Senat i dubrovačke brodove u pogledu mjera koje preduzima kneževina Monaco i Villafranca protiv slobodne plovidbe trgovačkih brodova između otoka Korzike i Sardinije i obala Monaca. Nesumnjivo su ove informacije bile značajne za zaštitu dubrovačkih brodova, a time i dubrovačke trgovine, pa je time ovaj konzulat doprinio svoj udio u velikoj mreži dubrovačkih konzulata po Sredozemnom moru.